

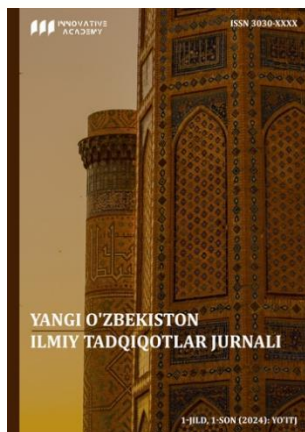
Oilalar va mahalliy jamoatchilik hamkorligida pedagogning roli

M.E.Rustamova

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor va mutaxassislarini
qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti, dotsenti

Toshkent, O'zbekiston

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12590378>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 21-iyun 2024 yil
Ma'qullandi: 24-iyun 2024 yil
Nashr qilindi: 29-iyun 2024 yil

KEY WORDS

*Individual yondashuv, dinamiklik,
hamkorlik, ochiqlik, barkamol,
jamoatchilik, shaxsiy rivojlanish*

ABSTRACT

Bolalarni barkamol tarbiyalashga ularning ota-onalari va jamoatchilikning ta'lim jarayonida faol ishtirokisiz erishib bo'lmaydi, ota-onalarning maktabgacha ta'lim tashkilotining oila bilan hamkorligi borasidagi qarashlari turlicha bo'lganligi bois maktabgacha ta'lim tashkiloti sharoitlaridan ota-onalarning qoniqish jihatlari o'zgarib bormoqda. Ba'zi oilalarda ota-onalarning o'z farzandlarini tarbiyalash va shaxsiy rivojlanishi masalalarini hal qilishdan voz kechish tendensiyasi kuchaygan. Ba'zi ota-onalar esa faqat bolaning ovqatlanishi bilan qiziqishadi, ular maktabgacha ta'lim tashkilotini faqat bolalarni boqadigan joy deb hisoblashadi. Boshqalar maktabgacha ta'lim tashkiloti ularning farzandlariga ta'lim berishlari kerak deb hisoblashadi.

Tarbiyachilarning maslahatlarini e'tiborsiz qoldiradigan ota-onalar toifasi ham uchraydi. Ba'zi ota-onalar, ularning vazifasi faqat bolaning kiyinishini ta'minlashdir deb hisoblashadi.

Ota-onalarning pedagogik faoliyat sohasiga jalb etilishi, ularning ta'limiy o'yin faoliyati jarayoniga qiziqishi o'z bolasi uchun juda muhimdir.

Xo'sh, qanday qilib tarbiyachi ota-onalarning ta'limiy o'yin faoliyati jarayoniga ko'proq jalb etilishi va faolligiga hissa qo'shishi mumkin?

Bolalarimizning yuqori sifatli ta'lim olishiga, ota-onalarning ehtiyojlari va bolalarning manfaatlarini to'liq qondirishga, bola uchun yagona ta'lim makonini yaratishga faqat erta bolalikdan vasiylik va oila o'rtasidagi o'zaro hamkorlikning yangi tizimini ishlab chiqqan holdagina erishish mumkin.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun o'zaro hamkorlik qilish jarayonining inkor qilib bo'lmaydigan afzalliklari ko'p. Bu tarbiyachilar va ota-onalarning bolalarni tarbiyalashda birgalikda ishlashga bo'lgan ijobiy qarashidir. Ota-onalar maktabgacha ta'lim tashkilotlari har doim pedagogik muammolarni hal qilishda yordam berishiga va shu bilan birga ularga hech qanday zarar yetkazmasligiga amindirlar, chunki ular oila nuqtai nazarini va bola bilan o'zaro munosabat bo'yicha takliflarni hisobga oladilar. Tarbiyachilar, o'z navbatida, pedagogik

muammolarni hal qilishda ota-onalarning istaklarini inobatga oladilar. Bu yerda bolalar asosiy manfaatdor taraf hisoblanadi.

Bu bolaning shaxsiy xususiyatlarini inobatga olishni taqozo etadi, tarbiyachi esa oila bilan doimiy aloqada bo'lib, o'z tarbiyalanuvchisining o'ziga xos xususiyatlari va odatlarini biladi va faoliyatida ularni hisobga oladi, bu esa o'z navbatida pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishga omil bo'ladi.

Ota-onalar mustaqil ravishda maktabgacha yoshda bolaning rivojlanishi va tarbiyasida zarur deb hisoblagan yo'nalishni tanlaydilar va shakllantiradilar, shuning uchun ota-onalar bolani tarbiyalash uchun javobgarlikni o'z zimmlariga oladilar. Bu oilaviy aloqalarni emotsional mustahkamlash, umumiy qiziqishlar va birgalikda biror bir faoliyatni olib borish deganidir. Bu oilada va maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarni yagona dastur asosida tarbiyalash va ularni rivojlantirish uchun imkoniyatdir.

Bu oilaning turi, oilaning turmush tarzi va oilaviy munosabatlarni inobatga olish imkoniyatini yaratadi, avval ota-onalar bilan ishlashning an'anaviy shakllarida buni amalga oshirish imkoniyati mavjud emas edi. Tarbiyachi bolalarning oila turini aniqlagandan so'ng, ota-onalar bilan o'zaro ishlashning muvaffaqiyatli shaklini tanlashi mumkin.

Tarbiyachi va ota-onalarning hamkorligi sheriklarning teng huquqli pozitsiyasini, o'zaro ta'sir qiluvchi tomonlarning individual imkoniyatlari va qobiliyatlarini hisobga olgan holda hurmat qilishni anglatadi va tarbiyachilar, ota-onalar va jamiyat o'rtasidagi hamkorlikni amalga oshirishning eng muhim usuli bu o'zaro munosabatdir, bunda ota-onalar passiv kuzatuvchi emas, balki faol ishtirokchilar bo'lib, o'quv jarayoni, bolalarni parvarish qilish sifatini oshirish va rivojlantirish bilan bog'liq muammolarni hal qilishda jamoaning to'liq a'zolari sanaladi. Bularning barchasi biz ota-onalar va jamoatchilik bilan ishlashni maktabgacha ta'lim tashkiloti faoliyatini muvaffaqiyatli tashkil etish va pedagogik faoliyatining muhim sharti sifatida ko'rib chiqishga imkon beradi.

V.A.Suxomlinskiy, tarbiya va rivojlanish vazifalari maktabgacha ta'lim tashkiloti oila bilan aloqani saqlab, uni o'z ishiga jalb qilgan taqdirdagina muvaffaqiyatli hal qilinishi mumkinligini ta'kidlaydi.

Oila va yosh bolalarni parvarishlashning maktabgacha yoshdagi bolalar shaxsi rivojlanishiga ta'siri prinsipial ravishda pedagoglar, jamoat tashkilotlari va oilalarning birgalikdagi faoliyati orqali amalga oshiriladi, bunda tarbiya bilan shug'ullanuvchi barcha shaxslar, tashkilotlar, jamoat tashkilotlari birgalikda harakat qilishlari, kelishilgan talablarni bir-birlariga ko'rsatishi, bir-birlariga yordam berishi, pedagogik ta'sirni to'ldirish va kuchaytirishi kerak. Agar bunday birdamlik va sa'y-harakatlarni muvofiqlashtirishga erishilmasa, unda muvaffaqiyatga erishish qiyin.

Maktabgacha ta'lim tashkilotibilan oila va jamoatchilikning o'zaro hamkorligini tashkil etish quyidagi asosiy prinsiplarga asoslanadi:

1. Tarbiyachilar va ota-onalar o'rtasidagi do'stona muloqot. Ushbu prinsip muloqotga ijobiy munosabatni bildiradi va ilk bolalik ta'limi tarbiyachilarining ota-onalar bilan olib boradigan barcha ishlariga asoslanadi.

Tarbiyachilar har kuni ota-onalar bilan muloqot qilishadi va bu butun oilaning maktabgacha ta'limga munosabati qanday bo'lishiga bog'liq. Har kuni tarbiyachilar va ota-onalar o'rtasidagi xayrixohlik aloqasi alohida o'tkaziladigan tadbirdan ko'proq narsani anglatadi.

Ushbu tamoyil muloqotga ijobiy munosabatni nazarda tutadi va tarbiyachilar butun faoliyati davomida ota-onalar bilan ishlashi uchun zamin yaratadi. Tarbiyachilarning ota-onalar kategoriyalari bilan muloqotida talabchan ohang mos emas.

Individual yondashuv - Hamkorlikning ushbu prinsipi nafaqat bolalar bilan ishlashda, balki ota-onalar bilan ishlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ota-onalar bilan muloqotda bo'lgan tarbiyachilar vaziyatni, ota-onalarning kayfiyatini his qilishlari kerak. Bu yerda

tarbiyachilarning ota-onalarga ishonchi, hamdardligi va birgalikda muayyan vaziyatda bolaga qanday yordam berishini o'ylash qobiliyati va pedagogik qobiliyati muhim ahamiyatga ega.

Murabbiylik emas, hamkorlik aksariyat zamonaviy onalar va otalar ziyoli, bilimli va albatta, o'z farzandlarini qanday tarbiyalash kerakligini yaxshi bilishadi. Shuning uchun bugungi kunda pedagogik bilimlarni o'rgatish va oddiy targ'ib qilish pozitsiyasi ijobiy natijalarga olib kelishi mumkin emas. Og'ir pedagogik vaziyatlarda oilaga o'zaro yordam va qo'llab-quvvatlash muhitini yaratish, oilaviy muammolarni tushunish va yechimini topishda maktabgacha ta'lim tashkiloti jamoasining oila muammolarini hal qilishda samimiy yordam bermochi ekanligini e'tirof qilishi kerak.

Dinamiklik- maktabgacha ta'lim tashkiloti bugungi kunda oddiy faoliyat ko'rsatish rejimida emas, balki rivojlanish re-jimida bo'lishi kerak, mobil tizim bo'lishi, ota-onalarning ijtimoiy tarkibidagi o'zgarishlarga, ularning ta'lim ehtiyojlariga va ta'limga bo'lgan talablariga tezda javob berishi kerak. Shundan kelib chiqqan holda maktabgacha ta'lim tashkilotining oila bilan ishlash shakli

Ochiqlik- Maktabgacha ta'lim tashkilotining oila uchun ochiqligi – har bir ota-onaga uning bolasi qanday yashayotganini va rivojlanishini bilish va ko'rish imkoniyatini yaratib berishdan iboratdir. Bu muammoli vaziyatlarning paydo bo'lishining oldini olishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, tarbiyachilar va ota-onalar o'rtasida shaxsiy aloqalarni o'rnatish, har kuni ota-onalarga bolaning kunni qanday o'tkazganligi, nimani o'rganganligi, qanday yutuqlarga erishganligi haqida ma'lumot berib borish ke-rak. Shuning asosida ota-onalarning psixologik qobiliyatini qo'llab-quvvatlash za-monaviy davrning eng dolzarb vazifasiga aylandi.

Ota-onalar va tarbiyachilarning birgalikdagi faoliyati bizga bolalarni tarbiya-lashda mavjud muammolarini birgalikda aniqlash va ularni hal qilish imkonini beradi.

Bunday hamkorlik quyidagi jihatlariga yordam beradi:

- ikkala tomonning ta'lim olishi imkoniyatlarini o'rganish;
- yutuqlar va muammolarni tarbiyachi bilan birgalikda aniqlash (bolaning rivojlanish xaritasi ma'lumotlari asosida);
- o'qitish, ta'lim va rivojlanishning dolzarb muammolari nuqtai-nazaridan bolalar va kattalarning birgalikdagi loyihaviy faoliyati.

Yuqoridagi hamkorlik yondashuvidan kelib chiqqan holda, maktabgacha ta'lim lari oilalar va mahalliy jamoatchilik bilan birgalikda MTTning maqsad va vazifalarini belgilaydi.

Maqsadlar:

Ota-onalar va mahalliy jamoatchilik bilan o'zaro munosabatlar uchun qulay muhitni yaratish.

Ota-onalar va mahalliy jamoatchilik bilan o'zaro munosabatlarni o'rnatish.

Ota-onalarning ta'lim jarayonida, turli qo'shimcha tadbirlarda ishtirok etishini faollashtirish.

Vazifalar:

Ota-onalar bilan hamkorlik aloqalarini o'rnatish va ularning psixologik va pedagogik mahoratini qo'llab-quvvatlash.

Bolalar bilan o'yin sheriklik munosabatlarini o'rnatish va ularning maktabgacha ta'lim tashkilotlarida muvaffaqiyatli rivojlanishiga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1.O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 22-dekabrda "Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to'g'risida"gi 802-sonli qarori bilan tasdiqlangan Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standarti. – T., 2020.

2. Grosheva I.V, Yevstafeva L.G, Maxmudova D.T, Nabixanova sh.B, Pak S.V, Nazarova V.A, Isxakova M.R, Abdunazarova N.F. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi (takomillashtirilgan ikkinchi nashr) – T:2022

INNOVATIVE
ACADEMY